

יט נד, וידבר יהוה אל-משה בהר סיני לאמר: דבר אל-בני ישראל ואמרת פח בהר

אלהם כי תבאו אל-הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת

נו ליהוה: שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את-

נד תבואתה: ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליהוה שדך

נה לא תזרע וכרמך לא תזמר: את ספיח קצירך לא תקצור ואת-ענבי נזירך

נט לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ: והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך

ס ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך: ולבהמתך ולחיה

סא אשר בארצך תהיה כל-תבואתה לאכל: וספרת לך שבע פט ב

שבת שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבת שנים

סב תשע וארבעים שנה: והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור

תרגום אונקלוס

נד ומליל יי עם משה בטורא דסיני למימר: נה מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי תיעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותשמיט ארעא שמטתא קדם יי: נו שית שנין תזרע חקלך ושית שנין תכסח כרמך ותכנוש ית עללתה: נז ובשתא שביעיתא ניה שמטתא יהי לארעא דתשמיט קדם יי חקלך לא תזרע וכרמך לא תכסח: נח ית כתי חצרך לא תחצור וית ענבי שבך לא תקטוף שנת שמטתא יהי לארעא: נט ותהי שמטת ארעא לכון למיכל לך ולעבדך ולאמתך ולאגירך ולתותבך דדירין עמך: ס ולבעירך ולחיתא דבארעך תהי כל עללתה למיכל: סא ותמני לך שבע שמטן דשנין שבע שנין שבע זמנין ויהון לך יומי שבע שמטן דשנין ארבעין ותשע שנין: סב ותעבר שופר יבכא בירחא שביעאה בעשורא

פירוש רש"י

אסרתים, אלא שלא תנהג בהם כבעל הבית, אלא הכל יהיו שווים בה, אתה ושכירך ותושבך: שבת הארץ לכם לאכלה. מן השבות אתה אוכל, ואי אתה אוכל מן השמור: לך ולעבדך ולאמתך. לפי שנאמר 'ואכלו אביני עמך' (שמות יז: יח), יכול, יהיו אסורים באכילה לעשרים? תלמוד לומר 'לך ולעבדך ולאמתך' הרי בעלים ועבדים ושפחות אסורים כאן: ולשכירך ולתושבך. אף הגוים: (ס) ולבהמתך ולחיה. אם חיה אוכלת, בהמה לא כל שכן? שמזונותיה עליך! מה תלמוד לומר 'ולבהמתך'? מקיש בהמה לחיה: כל זמן שחיה אוכלת מן השדה, האכל לבהמתך מן הבית, כלה לחיה מן השדה, כלה לבהמתך מן הבית: (סא) שבת שנים. שמטות שנים. יכול, יעשה שבע שנים רצופות שמטה ויעשה יובל אחריהם? תלמוד לומר 'שבע שנים שבע פעמים' הרי אומר: כל שמטה ושמטה בזמנה: והיו לך ימי שבע וגו'. מגיד לך, שאף על פי שלא עשית שמטות, עשה יובל לסוף ארבעים ותשע שנים, ופשוטו של מקרא: ועלו לך חשבון שנות השמטות למספר ארבעים ותשע: (סב) והעברת. לשון 'ויעבירו קול במחנה' (שמות כז: ג) לשון הכרזה:

מפתח סדרי התנך

על פסוק סג ושבתם איש אל-אחוזתו: בשלושה ראשי סדרים מובטחים אנו לשוב לנחלת אבותינו. בירמיה בראש סדר ז והיה אחרי נתשי אותם אשוב ורחמתי והשבתים איש לנחלתו ואיש לארצו: ושם גם בראש סדר כה ואתן לכם רחמים ורחם אתכם והשיב אתכם אל-אדמתכם: ובישעיה בראש סדר ו ולקחום עמם והביאום אל-מקומם והתנחלום בית-ישראל על אדמת ה' לעבדים ולשפחות והיו שבים לשביהם ורדו בנגשיהם: ראשי הסדרים בעזרא, הם פסוקים המתארים שלבי ביניים בתהליך שיבת ציון: יסוד בניית המקדש, העמדת משמרות כהונה ולויה, ההצלחה לבנות מחצית החומה, ועוד.

יט

סג

לְחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכַּפָּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוּפָר בְּכָל־אַרְצְכֶם: וְקִדְשְׁתֶּם אֶת־שָׁנָה

בהר

הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרַאתֶם דְּרוֹר בְּאַרְץ לְכָל־יִשְׂרָאֵל יוֹבֵל הוּא תִהְיֶה לָכֶם

וְשִׁבְתֶּם אִישׁ אֶל־אֶחָזְתּוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשָׁבוּ: יוֹבֵל הוּא שָׁנָה

הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרְעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת־סִפְיָהּ וְלֹא

תִּבְצְרוּ אֶת־נִזְרֶיהָ: כִּי יוֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה תֹאכְלוּ אֶת־

שני

כ

סו, א

תְּבוֹאָתָהּ: בַּשָּׁנָה הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשָׁבוּ אִישׁ אֶל־אֶחָזְתּוֹ: וְכִי־תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר

בַּלְעֲמִיתָךְ אוֹ קִנְיָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל־תּוֹנוּ אִישׁ אֶת־אֶחָיו: בַּמִּסְפָּר שָׁנִים אַחֵר

גַּיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עַמִּיתְךָ בַּמִּסְפָּר שָׁנֵי־תְבוֹאָת יִמְכְּרֶךָ: לְפִי רֹב הַשָּׁנִים

תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וּלְפִי מַעֲט הַשָּׁנִים תִּמְעִיט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפָּר תְּבוֹאָת הוּא

תרגום אונקלוס

לִירְחָא בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרָא תַּעֲבִירוּן שׁוּפָרָא בְּכָל אֶרְעֵכוֹן: סג וְתִקְדְּשׁוּן יֵת שָׁנָה חֲמִשִּׁין שָׁנִין וְתִקְרוּן חִירוּתָא בְּאַרְעָא לְכָל יִתְבְּהָא יוֹבִילָא הִיא תְּהִי לְכוֹן וְתִתּוּבוֹן גְּבֵר לְאַחֲסָנְתִּיהָ וּגְבֵר לְזִרְעִיתִיהָ תִּתּוּבוֹן: סו יוֹבִילָא הִיא שָׁנָה חֲמִשִּׁין שָׁנִין תְּהִי לְכוֹן לֹא תִזְרְעוּן וְלֹא תִחַצְדּוּן יֵת כְּתִהָא וְלֹא תִקְטִפוּן יֵת שְׁבָקָהָ: סו אַרִי יוֹבִילָא הִיא קוֹדֶשָׁא תְּהִי לְכוֹן מִן חֻקְלָא תִיכְלוּן יֵת עֲלִילָתָהּ: סו בְּשִׁתָּא דִּיּוֹבִילָא הָדָא תִתּוּבוֹן גְּבֵר לְאַחֲסָנְתִּיהָ: א וְאַרִי תִזְבִּין זְבִינִין לְחִבְרָךְ אוֹ תִזְבּוֹן מִיַּד חִבְרָךְ לֹא תוֹנוּן גְּבֵר יֵת אַחוּהִי: ב בְּמִנִּין שָׁנִיא בְּתֵר יוֹבִילָא תִזְבּוֹן מִן חִבְרָךְ בְּמִנִּין שָׁנִי עֲלִילָתָא יִזְבִּין לָךְ: ג לְפֻם סְגִיּוֹת שָׁנִיא תִסְגִּי זְבִינֻהִי וּלְפֻם זְעִירוֹת שָׁנִיא תִזְעֵר זְבִינֻהִי אַרִי מִנִּין עֲלִילָתָא הוּא

פירוש רש"י

וְשִׁבְתֶּם אִישׁ אֶל־אֶחָזְתּוֹ? אֵלָּא, לְרִבּוֹת הַמוֹכֵר שְׂדֵהוּ וְעַמֵּד בְּנוֹ וּגְאָלָהּ, שְׁחוֹזֶרֶת לְאִבּוֹ בַּיּוֹבֵל:

סדר כ (א) וְכִי תִמְכְּרוּ וְכו'. לְפִי פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמָעוֹ. וְעוֹד יֵשׁ דְּרָשָׁה: מִנִּין כְּשֶׁאֵתָּה מוֹכֵר, מִכֵּר לְיִשְׂרָאֵל חִבְרָךְ? תִּלְמוּד לומר 'וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר – לְעַמִּיתְךָ' מִכֵּר; וּמִנִּין שָׂאֵם בָּאת לְקִנּוּת, קִנְיָה מִיִּשְׂרָאֵל חִבְרָךְ? תִּלְמוּד לומר 'אוֹ קִנְיָה – מִיַּד עַמִּיתְךָ' אֵל תּוֹנוּ. זוֹ אוֹנָאת מִמוֹן: (ב) בַּמִּסְפָּר שָׁנִים אַחֵר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה. זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ לִישׁב הַמִּקְרָא עַל אִפְּנָיו: עַל הָאוֹנָאָה בָּא לְהַזְהִיר: כְּשֶׁתִּמְכֹּר אוֹ תִקְנֶה קֶרֶקַע, דַּעוּ כְּמָה שָׁנִים יֵשׁ עַד הַיּוֹבֵל, וּלְפִי הַשָּׁנִים וְתְבוֹאוֹת הַשְּׂדֵה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, יִמְכֹּר הַמוֹכֵר וְיִקְנֶה הַקּוֹנֶה; שֶׁהִרִי סוּפוֹ לְהַחֲזִירָהּ לוֹ בַּשָּׁנָה הַיּוֹבֵל, וְאִם יֵשׁ שָׁנִים מוֹעֲטוֹת וְזֶה מוֹכֵרָה בְּדָמִים יִקְרִים הִרִי נִתְאַנָּה לִוְקָח; וְאִם יֵשׁ שָׁנִים מְרִבּוֹת וְאֵכָל מִמֶּנָּה תְּבוֹאוֹת הִרְבֶּה הִרִי נִתְאַנָּה מוֹכֵר; לְפִיכָךְ צָרִיךְ לְקִנּוּתָהּ לְפִי הַזְמָן, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'בַּמִּסְפָּר שָׁנֵי תְבוֹאוֹת יִמְכֹּר לָךְ' – לְפִי מִנִּין שָׁנֵי הַתְּבוֹאוֹת שֶׁתִּהְיֶה עוֹמֶדֶת בְּיַד הַלּוֹקָח תִּמְכֹּר לוֹ. וְרִבּוּתֵינוּ דִּרְשׁוּ מִכָּאן, שֶׁהַמוֹכֵר שְׂדֵהוּ אֵינוֹ רָשָׁאי לְגָאֵל פָּחוֹת מִשְׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁתַּעֲמִיד שְׁתֵּי שָׁנִים בְּיַד הַלּוֹקָח מִיּוֹם לְיוֹם, וְאִפְּלוּ יֵשׁ שְׁלֹשׁ תְּבוֹאוֹת בְּאוֹתֵן שְׁתֵּי שָׁנִים, כְּגוֹן שֶׁמִּכְרָהּ לוֹ בְּקִמּוּתֶיהָ. וְשָׁנִי אֵינוֹ יוֹצֵא מִפְּשׁוּטוֹ – כְּלוּמָר, מִסְפָּר שָׁנִים שֶׁל תְּבוֹאוֹת וְלֹא שֶׁל שְׂדֵפוֹן; וּמַעֲוֹט שָׁנִים – שָׁנִים: (ג) תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ. תִּמְכְּרָנָה בִּיקָר: תִּמְעִיט מִקְנָתוֹ. תִּמְעִיט בְּדָמֶיהָ:

בְּיוֹם הַכַּפָּרִים וְכו' בְּכָל אֶרְצְכֶם. מִמִּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּיוֹם הַכַּפָּרִים', אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא בְּעֶשְׂרֵי לְחֹדֶשׁ? אִם כֵּן, לְמָה נֶאֱמַר 'בְּעֶשְׂרֵי לְחֹדֶשׁ'? אֵלָּא לומר לָךְ: תִּקְיַעְהָ בְּעֶשְׂרֵי לְחֹדֶשׁ דּוֹחָה שְׁבֹת 'בְּכָל אֶרְצְכֶם', וְאִין תִּקְיַעְתָּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה דּוֹחָה שְׁבֹת 'בְּכָל אֶרְצְכֶם' אֵלָּא בְּבֵית דִּין בְּלִבָּד: (סג) וְקִדְשְׁתֶּם. בְּכִנִּיסַתָּה מִקְדָּשִׁין אוֹתָהּ בְּבֵית דִּין, וְאוֹמְרִים: 'מִקְדָּשָׁתָּה הַשָּׁנָה': וּקְרַאתֶם דְּרוֹר. לְעַבְדִּים, בֵּין נִרְצָע, בֵּין שְׁלֹא כְּלוֹ לֹ שֵׁשׁ שָׁנִים מִשְׁנַמְכֶּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִהוּ לְשׁוֹן דְּרוֹר? כְּמִדֵּיר בִּי דִירָא וְכו', שְׂדֵר בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה, וְאֵינוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרִים: יוֹבֵל הוּא. שָׁנָה זֹאת מְבַדֶּלֶת מִשְׁאָר שָׁנִים בְּנִקִּיבַת שֵׁם לָהּ לְבִדָּה; וְמָה שָּׁמָּה? 'יוֹבֵל' שָׁמָּה, עַל שֵׁם תִּקְיַעַת שׁוּפָר: וְשִׁבְתֶּם אִישׁ אֶל־אֶחָזְתּוֹ. שֶׁהִשְׁדוֹת חוֹזְרוֹת לְבַעֲלִיהֶן: וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשָׁבוּ. לְרִבּוֹת אֵת הַנִּרְצָע: (סד) יוֹבֵל הוּא שָׁנָה הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה. מָה תִּלְמוּד לומר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר 'וְקִדְשְׁתֶּם וְכו'', כְּדֵאִיתָא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (דף ח): וּבִתּוֹרַת כְּהֻנִּים: אֵת נִזְרֶיהָ. אֵת הָעֲנָבִים הַמִּשְׁמְרִים, אֲבָל בּוֹצֵר אֶתָּה מִן הַמִּפְקָרִים. כֶּשֶׁם שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁבְעִיעִית, כֶּךָ נֶאֱמַר בַּיּוֹבֵל; נִמְצָאוּ שְׁתֵּי שָׁנִים קְדוֹשׁוֹת סְמוּכוֹת זוֹ לְזוֹ: שָׁנָה אַרְבָּעִים וְתִשְׁעַ – שְׁמִטָּה, וְשָׁנָה הַחֲמִשִּׁים – יוֹבֵל: (סה) קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם. תּוֹפְסֵת דְּמִיָּה כְּהִקְדָּשׁ. יְכוּל, תִּצָּא הִיא לְחִלִּין? תִּלְמוּד לומר 'תִּהְיֶה' – בְּהִוְיָתָהּ תִּהְיֶה: מִן הַשְּׂדֵה תֹאכְלוּ. עַל יְדֵי הַשְּׂדֵה אֶתָּה אוֹכֵל מִן הַבֵּית, שָׂאֵם כָּלָה לַחֲיָה מִן הַשְּׂדֵה אֶתָּה צָרִיךְ לְבַעֵר מִן הַבֵּית, כֶּשֶׁם שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁבְעִיעִית, כֶּךָ נֶאֱמַר בַּיּוֹבֵל: (סו) תָּשָׁבוּ אִישׁ אֶל־אֶחָזְתּוֹ. וְהִרִי כְּבֹר נֶאֱמַר

כ

ד' מִכַּר לָךְ: וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת-עַמִּיתוֹ וְיִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה בְּהַר

ה' אֱלֹהֵיכֶם: וְעַשִּׂיתֶם אֶת-חֻקֹּתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וְעַשִּׂיתֶם אֹתָם

שלישי 2

ו וְיִשְׁבַּתֶּם עַל-הָאָרֶץ לְבִטָּח: וְנִתְּנָה הָאָרֶץ פְּרִיָּה וְאָכַלְתֶּם לְשָׂבַע וְיִשְׁבַּתֶּם

ז לְבִטָּח עָלֶיהָ: וְכִי תֹאמְרוּ מִה-נֹאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׂבִיעִית הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא

ח נֶאֱסַף אֶת-תְּבוּאָתָנוּ: וְצוֹיֵתִי אֶת-בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׂבִיעִית וְעַשִּׂיתָ אֶת-

ט הַתְּבוּאָה לְשֵׁלֶשׁ הַשָּׁנִים: וְזָרַעְתֶּם אֶת הַשָּׂנֶה הַשְּׁמִינִת וְאָכַלְתֶּם מִן-

י הַתְּבוּאָה יֶשֶׁן עַד | הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד-בּוֹא תְּבוּאָתָהּ תֹאכְלוּ יֶשֶׁן: וְהָאָרֶץ

יא לֹא תִמְכַּר לְצִמְתָּת כִּי-לִי הָאָרֶץ כִּי-גֵרִים וְתוֹשְׁבִים אַתֶּם עַמְּדִי: וּבְכָל

יב אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם גְּאֻלָּה תִתֶּנוּ לָאָרֶץ: כִּי-יָמוּךְ אַחִיךָ ז' רביעי ג'

יג וּמִכַּר מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גְאֻלוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו וְגָאֵל אֶת מִמְכַּר אַחִיו: וְאִישׁ כִּי לֹא

תרגום אונקלוס

מִזְבִּין לָךְ: וְלֹא תוֹנוּן גְּבֵר יֵת חֲבֵרִיה וְתִדְחַל מֵאֱלֹהֶיךָ אֲרִי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֶיכֶם: ה' וְתַעֲבֹדוּן יֵת קְנִימִי וְיֵת דִּינִי תִשְׁרֹן וְתַעֲבֹדוּן יֵת הוֹדוֹן וְתַתְּבוֹן עַל אֶרֶץ אֶרֶץ לְרַחֲצָן: ו' וְתַתִּין אֶרֶץ אֶרֶץ לְרַחֲצָן עֲלֶיהָ: ז' וְאֲרִי תִימְרוֹן מֵאֵי נִיכּוֹל בְּשִׁתָּא שְׂבִיעִיתָא הָא לֹא נִזְרַע וְלֹא נִכְנוֹשׁ יֵת עֲלִילְתָּא: ח' וְאֶפְקִיד יֵת בְּרַכְתִּי לָכוֹן בְּשִׁתָּא שְׂבִיעִיתָא וְתַעֲבִיד יֵת עֲלִילְתָּא לְתַלַּת שָׁנִין: ט' וְתִזְרַעוֹן יֵת שִׁתָּא תְּמִינִיתָא וְתִכְלוֹן מִן עֲלִילְתָּא עֲתִיקָא עַד שִׁתָּא תְּשִׁיעִיתָא עַד מִיעַל עֲלִילְתָּא תִּכְלוֹן עֲתִיקָא: י' וְאֶרֶץ לֹא תִזְדַּבֵּן לְחִלוּטִין אֲרִי דִּילִי אֶרֶץ אֲרִי דִּיִּרִין וְתוֹתְבִין אֲתוֹן קֳדָמִי: יא וּבְכָל אֶרֶץ אֲחֻזָּתְכוֹן פּוֹרְקָנָא תִתְּנוֹן לָאֶרֶץ: יב אֲרִי יִתְמַסְפֵּן אַחוּךְ וְיִזְבִּין מֵאֲחֻזָּתָהּ וְיִיֵּת פְּרִיקָה דְקָרִיב לִיה וְיִפְרוֹק יֵת זְבִינִי אַחוּהִי: יג וּגְבֵר אֲרִי לֹא

פירוש רש"י

של שְׂמִינִית לַתּוֹךְ הַבֵּית; שְׁכָל יְמוֹת הַקִּיץ הָיוּ בַּשָּׂדֶה בַּגִּרְנוֹת, וּבְתִשְׂרֵי הוּא עֵת הָאֶסִּיף לְבֵית. וּפְעָמִים שֶׁהֵיְתָה צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת לְאַרְבַּע שָׁנִים, בַּשְּׂבִיעִית שֶׁלִּפְנֵי הַשְּׂמִינִית הַשְּׂבִיעִית, שֶׁהֵן בְּטָלִין מֵעֲבֹדֶת קֶרֶקַע שְׁתֵּי שָׁנִים רְצוּפוֹת: הַשְּׂבִיעִית וְהַיּוֹבֵל; וּמִקְרָא זֶה נֶאֱמַר בְּשָׂאֵר הַשְּׂמִטוֹת כָּלֵךְ: (י) וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכַּר. לַתּוֹךְ 'לְאוֹ' עַל חֲזֶרֶת שְׁדוֹת לְבַעֲלִים בַּיּוֹבֵל, שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַלּוֹקֵחַ כּוֹבֵשׁ: לְצִמְתָּת. לְפִסְיָה, לְמִכִּירָה פְּסוּקָה עוֹלָמִית: כִּי לִי הָאָרֶץ. אֵל תִּרַע עֵינֶיךָ בָּהּ, שְׂאִינָה שְׁלֹךְ: (יא) וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם. לְרִבּוֹת בָּתִּים וְעֲבָד עֲבָרִי; וְדָבָר זֶה מְפָרֵשׁ בְּקִדּוּשֵׁין בְּפָרָק רֵאשׁוֹן (דף כ"א). וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ: סִמּוּךְ לְפָרֶשֶׁה שְׁלֹאֲחֶרִי, שֶׁהַמּוֹכֵר אַחֲזָתוֹ רִשְׁאִי לְגָאֵלָה לְאַחַר שְׁתֵּי שָׁנִים, אוֹ הוּא אוֹ קְרוֹבּוֹ, וְאִין הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַעֲכָב: (יב) כִּי יָמוּךְ אַחִיךָ וּמִכַּר. מְלַמֵּד, שֶׁאִין אָדָם רִשְׁאִי לְמַכֵּר שְׁדָהּ אֶלָּא מִחֻמַּת דַּחַק עֲנִי: מֵאֲחֻזָּתוֹ. וְלֹא כָלָה; לְמַד דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁיִּשְׁרֵי שְׂדֵה לַעֲצֻמוֹ: וְגָאֵל אֶת מִמְכַּר אַחִיו. וְאִין הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַעֲכָב: (יג) וְאִישׁ כִּי לֹא

(ד) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ. כָּאֵן הִזְהִיר עַל אוֹנְאָת דְּבָרִים, שֶׁלֹּא יִקְנִיט אִישׁ אֶת חֲבֵרוֹ, וְלֹא יִשְׁאֲנוּ עֲצָה שְׂאִינָה הוֹגֵנָת לּוֹ, לְפִי דְרָכּוֹ וְהִנָּאֲתוֹ שֶׁל יוֹעֵץ. וְאִם תֹּאמַר: מִי יוֹדֵעַ אִם נִתְּבוּנָתִי לְרַעָה? לָכֵךְ נֶאֱמַר 'וְיִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ' הַיּוֹדֵעַ מִחֻשְׁבוֹת הוּא יוֹדֵעַ. כֹּל דְּבָר הַמְּסוּר לְלֵב, שֶׁאִין מִכִּיר אֶלָּא מִי שֶׁהִמְחִשְׁבָה בְּלִבּוֹ, נֶאֱמַר בּוֹ 'וְיִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ': (ה) וְיִשְׁבַּתֶּם עַל הָאָרֶץ לְבִטָּח. שְׂבִיעוֹן שְׂמִטָּה, יִשְׂרָאֵל גּוֹלִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'אֲזַ תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת שְׂבַתְתֶּיהָ וְגוֹ' וְהִרְצָתָ אֶת שְׂבַתְתֶּיהָ' (לִקְמֵן כ"ב:); וְשְׂבָעִים שָׁנָה שֶׁל גְּלוּת בְּכָל כְּנֻגַּד שְׂבָעִים שְׂמִטוֹת שְׂבָטָלוֹ, הָיוּ: (ו) וְנִתְּנָה הָאָרֶץ וְגוֹ' וְיִשְׁבַּתֶּם לְבִטָּח עָלֶיהָ. שֶׁלֹּא תִדְאָגוּ מִשְׁנַת בְּצֻרָת: וְאָכַלְתֶּם לְשָׂבַע. אֵף בְּתוֹךְ הַמַּעֲשִׂים תִּהְיֶה בּוֹ בְּרָכָה: (ז) וְלֹא נֶאֱסַף. אֵל הַבֵּית: אֶת תְּבוּאָתָנוּ. כְּגוֹן יֵין וּפְרוֹת הָאֵילָן וְסִפִּיחִין הַבָּאִים מֵאֲלֵיהֶם: (ח) לְשֵׁלֶשׁ הַשָּׁנִים. לְקֻצַּת הַשְּׂבִיעִית, מִנִּסָּן וְעַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְלְשְׂבִיעִית וְלְשְׂמִינִית, שֶׁיִּזְרְעוּ בַּשְּׂמִינִית בְּמִרְחָשׁוֹן וְיִקְצְרוּ בְּנִסָּן: (ט) עַד הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית. עַד חַג הַסִּכּוֹת שֶׁל תְּשִׁיעִית, שֶׁהוּא עֵת בֹּא תְּבוּאָתָהּ

מִפְתַּח סְדְרֵי הַתִּנְךְ עֲרֻכִים בְּרֵאשֵׁי הַסְּדָרִים: הַפְּסוּק הָאוֹסֵר הוֹנָאָה בְּמִסְחָר נִקְבַּע כְּרֵאשׁ סְדֵר. זוֹהִי קְבִיעָה מִיּוֹחֲדָת בְּיוֹתֵר, אַחַת מִתּוֹךְ שְׁתֵּי כָל חוֹמְשֵׁי הַתּוֹרָה, בְּהֵן רֵאשׁ הַסְּדֵר הוּא בְּפְסוּקִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הַפְּרָשָׁה אֵךְ לֹא בְּפִתְיָחָהּ. [הַשְּׁנִי הוּא שְׁמוֹת טו'] שְׁנֵי מִקְרִים אֵלוֹ, מִתּוֹךְ מֵאָה חֲמִישִׁים וָאַרְבַּעֶה רֵאשֵׁי הַסְּדָרִים, הֵם הַיּוֹצֵא מֵהַכֹּלֵל הַמְּלַמֵּד עַל הַכֹּלֵל כּוֹלוֹ, עַל הַמַּגְמָה הַחִינוּכִית שֶׁל הַחֲלוּקָה לְסְדָרִים. הַנוֹשָׂאִים בָּהֶם עוֹסְקֵת כָּאֵן הַתּוֹרָה הֵם שְׂמִיטָה וְיּוֹבֵל. שְׂמִיטָה חֲלָה אַחַת לְשָׁבַע שָׁנִים, יּוֹבֵל הוּא שְׁנַת הַחֲמִישִׁים וְהֵם מִשְׁמַעוֹתִים לְבַעֲלֵי הַקֶּרְקָעוֹת, אֵךְ דִּינֵי מִסְחָר חֲלִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְהֵם נּוֹגְעִים לְכָל אֶחָד וָאֶחָד [רֵאשׁ גַּם רִשִׁי וִיקְרָא טז:יג]. זֹאת וְעוֹד, מֵהוּת דִּינֵי שְׂמִיטָה וְיּוֹבֵל הִיא שְׁלֵל לִהְיוֹת מְשׁוּעָבֵד לְרוּחַ מִמּוֹן, זֹו בְּדִיוֹק הַנְּקוּדָה הַפְּנִימִית שְׂבַעֲטִיָּה אָדָם עוֹלֵל לְהוֹנוֹת בְּמִקָּח וּמִמְכָּר. וְכֵן גַּם רֵאשׁ הַסְּדֵר הַבֵּא, רֵאשׁ סְדֵר כֹּא, נִקְבַּע בְּפְסוּק הַמַּחֲיִיב לְסִיעַ כְּלָכִית וְהָאוֹסֵר לְנַצֵּל סִיעוֹ זֶה לְצִבְרִית מִמּוֹן אִישִׁי [אִיסוּר רִיבִית].

כ

יָד יִהְיֶה־לּוֹ גֹּאֵל וְהִשְׁיגָה יָדוֹ וּמָצָא כְּדֵי גְאֻלָּתוֹ: וַחֲשַׁב אֶת־שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ
טו וְהָשִׁיב אֶת־הָעֶדָף לְאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר־לוֹ וְשָׁב לְאַחֲזָתוֹ: וְאִם לֹא־מָצָאָה יָדוֹ
די הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד הַקֹּנֶה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא בַּיּוֹבֵל וְשָׁב
טז לְאַחֲזָתוֹ: וְאִישׁ כִּי־יִמְכֹר בֵּית־מוֹשָׁב עִיר חֹמָה צֹא חֲמִישִׁי ד'

יז וְהָיְתָה גְאֻלָּתוֹ עַד־תָּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְאֻלָּתוֹ: וְאִם לֹא־יִגָּאֵל
עד־מְלֹאֵת לוֹ שְׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבֵּית אֲשֶׁר־בָּעִיר אֲשֶׁר־לֹא [לוֹ] חֹמָה
יח לְצִמְיַתָּה לְקֹנֶה אֹתוֹ לְדֹרֹתָיו לֹא יֵצֵא בַּיּוֹבֵל: וּבְתֵי הַחֲצִירִים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם
יט חֹמָה סָבִיב עַל־שְׂדֵה הָאָרֶץ יִחָשֹׁב גְּאֻלָּה תִּהְיֶה־לּוֹ וּבַיּוֹבֵל יֵצֵא: וְעִרֵי
כ הַלְוִיִּם בְּתֵי עִרֵי אַחֲזָתָם גְּאֻלָּת עוֹלָם תִּהְיֶה לְלוֹיִם: וְאֲשֶׁר יִגָּאֵל מִן־הַלְוִיִּם

תרגום אונקלוס

יהי ליה פריק ותדביק ידיה וישפח כמסת פורקניה: יד ויחשיב ית שני זבינוהי ויחשיב ית מותרא לגבר דזבין ליה ויתוב לאחסנתיה: טו ואם לא אשפחת ידיה כמסת דיתבי ליה ויהי זבינוהי ביד דזבן יתיה עד שתא דיובילא ויפוק ביובילא ויתוב לאחסנתיה: טז וגבר ארי זבין בית מותב קרתא מקפא שור ויהי פורקניה עד משלם שתא דזבינוהי עדן בעדן יהי פורקניה: יז ואם לא יתפריק עד משלם ליה שתא שלמתא ויקום ביתא דבקרתא דליה שורא לחלוטין לדזבן יתיה לדוריה לא יפוק ביובילא: יח ובתי פצחין דלית להון שור מקף סחור סחור על חקל ארעא יתחשבון פורקנא יהי להון וביובילא יפקון: יט וקרוי ליואי בתי קרוי אחסנתהון פורקן עלם יהי לליואי: כ ודיפרוק מן ליואי

פירוש רש"י

היא, וצריך לכתב 'לה', אלא מתוך שצריך לכתב 'לא' לפני, תקן המסרת: 'לו'; זה נופל על זה: לא יצא ביבול. אמר רב ספרא: אם פגע בו יובל בתוך שנתו, לא יצא: (יח) ובתי החצרים. כתרגומו 'פצחין', עירות פתוחות מאין חומה, ויש הרבה בספר יהושע: 'הערים וחצריהם' (ח:כח), 'בחצריהם ובטירתם' (בראשית כב:טז): על שדה הארץ יחשב. הרי הן כשדות שנגאלים עד היובל, ויוצאין ביובל לבעלים – אם לא נגאלו: גאלה תהיה לו. מיד, אם ירצה; ובזה יפה כחו מכל שדות, שהשדות אין נגאלות עד שתי שנים: ובביל יצא. בחנם: (יט) וערי הלוים. ארבעים ושמונה עיר שנתנו להם: גאלת עולם. גואל מיד, אפלו לפני שתי שנים, אם מכרו שדה משדותיהם הנתונות להם באלפים אמה סביבות הערים, או אם מכרו בית בעיר חומה, גואלין לעולם, ואינו חלוט לסוף שנה: (כ) ואשר יגאל מן הלוים. ואם יקנה בית או עיר מהם 'ויצא וגו' ביבול' אותו ממכר של בית או של עיר, וישוב ללוי שמכרו, ולא יהיה חלוט כשאר בתי ערי חומה של ישראל. ו'גאלה' זו לשון מכירה. דבר אחר: לפי שנאמר 'גאלת עולם תהיה ללוים', יכול, לא דבר הכתוב אלא בלוקח ישראל שקנה בית בערי הלוים, אבל לוי שקנה מלוי, יהיה חלוט? תלמוד לומר 'ואשר יגאל מן הלוים' אף לוי הגואל מיד לוי, גואל גאלת עולם:

יהיה לו גאל. וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים? אלא גואל שיוכל לגאל ממכרו: (יד) וחשב את שני ממכרו. כמה שנים היו עד היובל? כך וכך. ובכמה מכרתיה לך? בכך וכך. עתיד היית להחזירה ביוביל, נמצאת קונה מספר התבואות כפי חשבון של כל שנה. אכלת אותה שלש שנים או ארבע, הוצא את דמיה מן החשבון וטל את השאר, וזהו: 'והשיב את העדף' בדמי המקח על האכילה שאכלה, ויתנם ללוקח: לאיש אשר מכר לו. המוכר הזה שבא לגאלה: (טו) די השיב לו. מכאן, שאינו גואל לחצאי: עד שנת היובל. שלא יכנס לתוך אותה שנה כלום, שהיובל משמט בתחלתו: (טז) בית מושב עיר חומה. בית בתוך עיר המקפת חומה מימות יהושע בן נון: והיתה גאלתו. לפי שנאמר בשדה, שיכול לגאלה משתי שנים ואילך כל זמן שירצה, ובתוך שתי שנים הראשונים אינו יכול לגאלה, הצריך לפרש בזה שהוא חלוף, שאם רצה לגאל בשנה ראשונה גואלה, ולאחר מכאן אינו גואלה: והיתה גאלתו. של בית: ימים. ימי שנה שלמה קרויים 'ימים', וכן 'תשב הנער אתנו ימים' (בראשית כא:יד): (יז) וקם הבית וגו' לצמיתת. יצא מכחו של מוכר ועומד בכחו של קונה: [אשר לא חמה. 'לו' קרי. דרשו חכמים: אף על פי שאין לו עכשו, הואיל והיה לו קדם לכן. ו'עיר' – נקבה

מפתח סדרי התנך הפטרת סדר כ מתוכחת הנביא ישעיה (ט:כג) האומר שהמעמדות יתבטלו וכולם יסבלו בשווה. והיה כעם כפחן כעבד כאלו כשפחה כגברתה כקונה כמוכר כמלוה כלזה כנשה כאשר נשא בו: זהו עונש מידה כנגד מידה עקב אי קיום המצוות המחייבות אותנו לחמול ולסייע לעניים והאוסרות לנצל את מצבם לרווחים כספיים.

כ

וַיֵּצֵא מִמֶּכֶר־בֵּית וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בִּיבֵל כִּי בְתִי עָרֵי הַלְוִיִּם הוּא אֲחֻזָּתָם

בהר

כָּא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְשָׁדָה מִגֵּרֶשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמְכֹּר כִּי־אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא

כָּא

א לָהֶם:

וְכִי־יִמּוֹךְ אֲחִיד וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ צֵב ה' ע

ב גֵּר וְתוֹשֵׁב וְחִי עִמָּךְ: אֶל־תִּקַּח מֵאֲתוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְפִּית וִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחִי

ג, ד אֲחִיד עִמָּךְ: אֶת־כֶּסֶףךָ לֹא־תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבִמְרִבִּית לֹא־תִתֵּן אֶכְלֶךָ: אֲנִי

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן

ה לַהֲיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים:

וְכִי־יִמּוֹךְ אֲחִיד עִמָּךְ צֵב ששי 4 ו

ו וְנִמְכַּרְךָ לֹא־תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עֶבֶד: כְּשָׂכִיר כְּתוֹשֵׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שְׁנַת

ז הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: וַיֵּצֵא מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאָל־

תרגום אונקלוס

וַיִּפְקֹן זְבִינֵי בֵיתָא וְקְרוֹי אַחְסִנְתִּיה בְּיֹבִילָא אַרִי כְּתִי קְרוֹי לִינְאִי אֲנִין אַחְסִנְתְּהוֹן בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כָּא וְחָקֵל רֹחַ קְרוֹיְהוֹן לֹא יִזְדָּבֵן אַרִי אַחְסִנְתָּ עֲלֵם הוּא לְהוֹן:

בֵּיה יָדוֹר וְיִתְּוֹתֵב וְיִיחִי עִמָּךְ: כ לֹא תִסֵּב מִנִּיה חִיבּוּלָא וְרַבִּיתָא וְתִדְחַל מֵאֱלֹהֶיךָ וְיִיחִי אֲחִיד עִמָּךְ: ג יֵת כֶּסֶףךָ לֹא תִתֵּן לִיה בְּחִיבּוּלָא וּבְרַבִּיתָא לֹא תִתֵּן מִיכְלָךְ: ד אֲנִי יֵי אֱלֹהִיכֹן דְּאִפִּיקִית יִתְּכוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמִתָּן לְכוֹן יֵת אֶרְעָא דְּכְנַעַן לְמַהוֹי לְכוֹן לְאֱלֹהֵי: ה וְאִרִי יִתְּמַסְכֵּן אֲחִיד עִמָּךְ וְיִזְדָּבֵן לָךְ לֹא תִפְלַח בֵּיה פּוֹלְחֵן עֲבָדִין: ו כְּאִגִּירָא כְּתוֹתְבָא יְהִי עִמָּךְ עַד שְׁתָּא דְּיֹבִילָא יִפְלַח עִמָּךְ: ז וְיִפּוֹק מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָהוּ עִמִּיה וְיִתְּוֹב לְזֹרְעִיתִיה

פירוש רש"י

נִמְשַׁכְתָּ אַחֵר הָרַבִּית וְקָשָׁה לְפָרֶשׁ הֵימָנוּ, וּמִזְרָה לְעֲצֻמוֹ הֵתֵר בְּשָׂבִיל מַעֲוֹתָיו שֶׁהָיוּ בְּטֹלוֹת אֲצֻלוֹ, הֲצָרָךְ לֹא־מֵר 'יִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ'; אוֹ הַתּוֹלָה מַעֲוֹתָיו בְּגוֹי כְּדִי לְהַלְוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל בְּרַבִּית, הָרִי זֶה דָּבָר הַמְּסוּר לְלִבּוֹ שֶׁל אָדָם וּמַחֲשַׁבְתּוֹ, לְכָךְ הֲצָרָךְ לֹא־מֵר 'יִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ': (ד) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי וְגו'. וְהִבְחַנְתִּי בֵּין בָּכוֹר לְשֹׂאִינֹו בָּכוֹר, אִף אֲנִי יוֹדֵעַ וְנִפְרַע מִן הַמְּלִיחָה מַעֲוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּרַבִּית, וְאוֹמֵר: 'שֶׁל גוֹי הֵם', דָּבָר אַחֵר: 'אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם' – עַל מִנַּת שֶׁתִּקְבְּלוּ עֲלֵיכֶם מַצּוֹתַי, אֲפִלוּ הֵן כְּבֹדוֹת עֲלֵיכֶם: לָתֵת לָכֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן. בְּשָׂכִיר שֶׁתִּקְבְּלוּ מַצּוֹתַי: לַהֲיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים. שֶׁכָּל הָדָר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – אֲנִי לוֹ לְאֱלֹהִים, וְכָל הַיּוֹצֵא מִמֶּנָּה – כְּעוֹבֵד עֲבֹדָה זָרָה: (ה) עֲבֹדַת עֶבֶד. עֲבֹדָה שֶׁל גִּנְאִי, שֶׁיֵּהָא נָכַר בָּהּ כְּעֶבֶד: שֶׁלֹּא יוֹלִיד כָּלִיו אַחֲרָיו לְבֵית הַמְּרֻחָץ, וְלֹא יַנְעִיל לוֹ מִנְעָלָיו: (ו) כְּשָׂכִיר כְּתוֹשֵׁב. עֲבֹדַת קָרְקַע וּמְלָאכָתָא אֲמָנוֹת, כְּשֶׁאֵר שְׂכִירִים הִתְנַהֵּג בּוֹ: עַד שְׁנַת הַיָּבֵל. אִם פָּגַע בּוֹ יוֹבֵל לְפָנָי שֶׁשׁ שָׁנִים, הַיּוֹבֵל מוֹצִיאֹ: (ז) הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ. אֲמַר רַבִּי שֶׁמַּעֲוֹן: אִם הוּא נִמְכָּר, בָּנָיו מִי מִכְרָן? אֶלֹא מִכָּאן, שֶׁרַבּוֹ חֵיב בְּמִזְוֹנוֹת בָּנָיו:

וַיֵּצֵא מִמֶּכֶר בֵּית. הָרִי זֶה מִצְוָה אַחֲרָת: וְאִם לֹא גָאֵלָה, יוֹצֵאָה בְּיֹבֵל, וְאִינוּ נִחְלָט לְסוֹף שָׁנָה כְּבֵית שֶׁל יִשְׂרָאֵל: כִּי בְתִי עָרֵי הַלְוִיִּם הוּא אֲחֻזָּתָם. לֹא הָיוּ לָהֶם נִחְלָט שְׁדוֹת וּכְרָמִים, אֲלֹא עָרִים לְשִׁבְתָּ וּמִגֵּרֵשֵׁיהֶם, לְפִיכָךְ הֵם לָהֶם בְּמָקוֹם שְׁדוֹת, וְיֵשׁ לָהֶם גָּאֵלָה כְּשְׁדוֹת, כְּדִי שֶׁלֹּא תִפְקַע נִחְלָתָם מֵהֶם: (כָּא) וְשָׁדָה מִגֵּרֶשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמְכֹּר. מִכָּר גִּזְבָּר. שֶׁאִם הִקְדִּישׁ בֶּן לֹוי אֶת שְׁדָהוֹ וְלֹא גָאֵלָה, וּמִכְרָה גִזְבָּר, אֵינָה יוֹצֵאָה לְכַהֲנִים בְּיֹבֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל 'וְאִם מִכָּר אֶת הַשְּׁדָה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד' (לִקְמָן כֹּג:כ), אֲבָל בֶּן לֹוי גּוֹאֵל לְעוֹלָם:

סדר כָּא (א) וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ. אֵל תְּנִיחָהוּ שִׁירָד וְיִפֹּל וְיִהְיֶה קָשָׁה לְהַקִּימוֹ, אֲלֹא חֲזָקָהוּ מִשְׁעַת מוֹטַת הַיָּד. לְמָה זֶה דּוֹמָה? לְמִשְׁאוּי שֶׁעַל הַחֲמוֹר; עוֹדָהוּ עַל הַחֲמוֹר, אֶחָד תּוֹפֵס בּוֹ וּמַעֲמִידוֹ; נִפֹּל לְאֶרֶץ – חֲמִשָּׁה אֵין מַעֲמִידִין אוֹתוֹ: גֵּר וְתוֹשֵׁב. אִף אִם הוּא גֵּר אוֹ תוֹשֵׁב. וְאִיזָהוּ 'תוֹשֵׁב'? כָּל שֶׁקָּבַל עָלָיו שֶׁלֹּא לַעֲבֹד עֲבֹדָה זָרָה וְאוֹכַל גְּבִלוֹת: (ב) נֶשֶׁךְ וְתַרְפִּית. חֵד שׁוֹינָהוּ רַבָּנָן, וְלַעֲבֹר עָלָיו בְּשָׁנֵי לְאוֹיִן: וִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ. לְפִי שֶׁדַּעַתּוֹ שֶׁל אָדָם

חֲמֵשׁ מַצּוֹת הַעוֹסְקוֹת בַּעֲקֻרוֹנוֹת צִבִּירַת הַמִּמּוֹן, עַל בְּסִיס הַתַּפְסִיסָה שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל אַחִים, נִבְחָרוּ לַהֲיוֹת בְּרָאשֵׁי סֻדְרִים. רֹאשׁ סֻדֵּר יֵי בִשְׁמוֹת פּוֹתַח בַּחוּבַת הַהַלּוּאָה, וּבְאִסּוֹר לִנְצֹל אֶת מַצּוֹקַת אַחֵי הַיְּהוּדִי לַעֲשִׂיַת רוּחַ כְּלִכְלִי. אֵלּוּ הֵם אִסּוּרֵי נִגְיָשָׁה וְנֶשֶׁךְ בַּהַלּוּאָה: אִם־כֶּסֶף תִּלְוָה אֶת־עַמִּי אֶת־הָעַנִּי עִמָּךְ לֹא־תִהְיֶה לוֹ כְּנִשָּׁה לֹא־תִשְׁמֹן עָלָיו נֶשֶׁךְ. רֹאשׁ סֻדֵּר כ' בּוֹיִקְרָא פּוֹתַח בְּאִסּוֹר לַהֲרוּוֹיָה כִּסְפִים תוֹךְ נִיצוֹל חוֹסֵר הִידֵעַ שֶׁל הַשָּׁנִי: וְכִי־תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיָּד עַמִּיתְךָ אֶל־תּוֹנוּ אִישׁ אֶת־אֲחִיו. רֹאשׁ סֻדֵּר כָּא בּוֹיִקְרָא חוֹזֵר עַל הַמַּצּוּה לְסִייעַ כְּלִכְלִית לְנַחֲלֵשׁ, וְהַאִסּוֹר לִנְצֹל אֶת מַצּוֹקַת לַעֲשִׂיַת רוּחוּם: וְכִי־יִמּוֹךְ אֲחִיד וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ. רֹאשׁ סֻדֵּר יג' בְּדַבְרִים פּוֹתַח בַּחוּבַת הַלּוּאָה לְאִבּוּיִן לְמִדּוֹת הַחֲשֵׁשׁ שֶׁהוּא לֹא יַחֲזִיר לְפָנָי הַשְׁמִיטָה: לֹא תִאֲמָץ אֶת־לִבְּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ מֵאֲחִיד הָאִבּוּיִן. רֹאשׁ סֻדֵּר כ' בְּדַבְרִים עוֹסֵק בַּמַּצּוֹת שִׁכְחָה: וְשִׁכַּחְתָּ עִמָּךְ בְּשָׁדָה לֹא תִשׁוּב לְקַחְתּוֹ לְגֵר לִיתּוֹם וְלִאֲלֻמָּנָה יִהְיֶה לְמַעַן יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂה יְדֶיךָ.

כא

ח אחזת אבותיו ישוב: כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לא

בהר

ט, י מכרו ממכרת עבד: לא תרדה בו בפרך ויראת מאלהיך: ועבדך ואמתך

יא אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו עבד ואמה: וגם

מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר

יב הולידו בארצכם והיו לכם לאחזה: והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם

יג לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו

יד ומה אחיד עמו ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר: אחרי נמכר

טו גאלה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו: או דדו או בן דדו יגאלנו או משאר

טז בשרו ממשפחתו יגאלנו או השגיגה ידו ונגאל: וחשב עם קנהו משנת

המכרו לו עד שנת היבל והיה כסף ממכרו במספר שנים כימי שכיר

תרגום אונקלוס

ולאחסנת אבהותי יתוב: ח ארי עבדי אנון דאפיקית יתהון מארעא דמצרים לא יזדבנון זבון עבדין: ט לא תפלח ביה בקשיו ותדחל מאלהך: י ועבדך ואמתך דיהון לך מן עממיא דבסחרניכון מנהון תקנון עבדין ואמהן: יא ואף מבני תותביא ערליא דדיירין עמכון מנהון תקנון ומזרעיתיהון דעמכון דאתילדו בארעכון ויהון לכון לאחסנא: יב ותחסנון יתהון לבניכון בתריכון לירותת אחסנא לעלם בהון תפלחון ובאחיכון בני ישראל גבר באחיה לא תפלח ביה בקשיו: יג וארי תדביק יד ערל תותב עמך ויתמסכן אחוד עמיה ויזדבן לערל תותב דעמך או לארמאי מזרעית גיורא: יד בתר דאזדבן פורקנא יהי ליה חד מאחיה יפרקניה: טו או אחבוי או בר אחבוי יפרקניה או מקריב בשריה מזרעיתיה יפרקניה או דתדביק ידיה ויתפריק: טז ויחשיב עם זבניה משתא דאזדבן ליה עד שתא דיבילא ויהי כסף זבינוהי במנין שניא כיומי אגירא

פירוש רש"י

נשיא בעמיו ומלך במשרתיו, שלא לרדות בפרך: (יג) יד גר ותושב. גר והוא תושב, כתרגומו 'ערל תותב', וסופו מוכיח 'ונמכר לגר תושב': וכי תשיג יד גר ותושב עמך מי גרם לו שיעשיר? דבוקו עמך: ומה אחיד עמו. מי גרם לו שימוך? דבוקו עמו, על ידי שלמד ממעשיו: משפחת גר. זה הגוי; כשהוא אומר 'לעקר' זה הנמכר לעבודה זרה עצמה להיות לה שמש, ולא לאלהות אלא לחטב עצים ולשאב מים: (יד) גאלה תהיה לו. מיד, אל תניחיהו שיטמע: (טז) עד שנת היבל. שהרי כל עצמו לא קנאו אלא לעבדו עד היובל, שהרי ביובל יצא, כמו שנאמר למטה 'ויצא בשנת היבל' (פסוק כ); ובגוי שתחת ידך הכתוב מדבר, ואף על פי כן, לא תבא עליו בעקיפין, מפני חלול השם, אלא כשפא לגאל, ידקדק בחשבון, לפי המגיע בכל שנה ושנה ינכה לו הגוי מן דמיו; אם היו עשרים שנה משנמכר עד היובל, וקנאו בעשרים מנה, נמצא שקנה הגוי עבודת שנה במנה, ואם שהה זה אצלו חמש שנים ובא לגאל, ינכה לו חמש שנים [ויג חמשה מנים] ויתן לו העבד חמשה עשר מנים, וזהו 'והיה כסף ממכרו במספר שנים': כימי שכיר יהיה עמו. חשבון המגיע לכל שנה ושנה יחשב כאלו נשכר עמו כל שנה במנה, וינכה לו:

ואל אחזת אבותיו. אל כבוד אבותיו, ואין לזלזל בכך: אחזת. חזקת: (ח) כי עבדי הם. שטרי קודם: לא ימכרו ממכרת עבד. בהכרזה: 'פאן יש עבד למכר', ולא יעמידנו על אבן הלקח: (ט) לא תרדה בו בפרך. מלאכה שלא לצרך, כדי לענותו. אל תאמר לו: 'החם לי את הכוס הזה' והוא אינו צריך, 'עדר תחת הגפן עד שאבוא'; שמא תאמר: אין מכיר בדבר אם לצרך אם לאו, ואני אומר לו שהוא צריך! הרי הדבר הזה מסור ללפך, לכך נאמר 'ויראת': (י) ועבדך ואמתך אשר יהיו לך. אם תאמר: אם כן, במי אשתמש? בעבדי איני מושל, באמות איני נוחל, שהרי הזהרתני 'לא תחיה כל נשמה' (דברים יז: טו); אלא מי ישמשני? מאת הגוים. הם יהיו לך לעבדים: אשר סביבתיכם. ולא שבתוך גבול ארצכם, שהרי בהם אמרתי 'לא תחיה כל נשמה': (יא) וגם מבני התושבים. שבאו מסביבותיכם לשא נשים בארצכם וילדו להם, הבן הולך אחר האב ואינו בכלל 'לא תחיה', אלא אתה מתר לקנותו כעבד: מהם תקנו. אותם תקנו: (יב) והתנחלתם אתם לבניכם. החזיקו בהם לנחלה לצרך בניכם אחריכם; ולא יתכן לפרש 'הנחילום לבניכם', שאם כן היה לו לכתב 'והנחלתם אתם לבניכם': והתנחלתם. כמו 'והתחזקתם': איש באחיו. להביא

כֹּא

יִזְי אִם עוֹד רַבּוֹת בְּשָׁנִים לְפִיָּהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנֵתוֹ:

בהר

יִזְי וְאִם-מֵעַט נִשְׁאָר בְּשָׁנִים עַד-שְׁנַת הַיָּבֵל וַחֲשַׁב-לוֹ כָּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת-

יִזְי, כֹּא גְאֻלָּתוֹ: כְּשֹׁכִיר שָׁנָה בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא-יֵרְדּוּ בַּפֶּרֶךְ לְעֵינָיו: וְאִם-

כֹּא לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלָה וַיֵּצֵא בְּשְׁנַת הַיָּבֵל הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ: כִּי-לִי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל

מפסיר

עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

כֹּב לֹא-תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִם וּפֶסֶל וּמַצֵּבָה לֹא-תִקְיֻמוּ לָכֶם וְאַבֵּן מִשְׁפִּית

כֹּג לֹא תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: אֶת-שַׁבְּתַתִּי

תִּשְׁמְרוּ וּמִקֹּדְשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה:

תרגום אונקלוס

יְהִי עִמָּיה: יִזְי אִם עוֹד סִגִּיּוֹת בְּשָׁנָיָא לְפֻמְהוֹן יִתִּיב פּוֹרְקָנִיה מִכֶּסֶף זְבִינוּהִי: יִזְי וְאִם זְעִיר אֲשֶׁתָּאָר בְּשָׁנָיָא עַד שְׁתָּא דִּיּוֹבִילָא וַיִּחְשִׁיב לִיה כְּפֻסָּם שְׁנוּהִי יִתִּיב יֵת פּוֹרְקָנִיה: יִזְי כְּאֶגִּיר שְׁנָא בְּשָׁנָא יְהִי עִמָּיה לֹא יִפְלַח בֵּיה בְּקִשְׁיוֹ לְעֵינָהּ: כֹּא וְאִם לֹא יִתְפָּרִיק בְּאֵלִין וַיִּפּוֹק בְּשִׁתָּא דִּיּוֹבִילָא הוּא וּבְנוּהִי עִמָּיה: כֹּא אֲרִי דִּילִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִין עֲבָדִי אֲנֹן דְּאִפִּיקִית יִתְהוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם אֲנָא יִי אֱלֹהֵכֹן: כֹּב לֹא תַעֲבֹדוּן לְכֹן טַעֲוֹן וְצִילָם וְקִמָּא לֹא תִקְיֻמוּן לְכֹן וְאַבֵּן סִגְדָא לֹא תִתְּנוּן בְּאַרְעֹכֹן לְמִסְגַּד עָלֶיהָ אֲנָא יִי אֱלֹהֵכֹן: כֹּג יֵת יוֹמִי שְׂפִיָא דִּילִי תִטְרוֹן וּלְבִית מִקְדָּשִׁי תְהוֹן דְּחִלִין אֲנָא יִי:

פירוש רש"י

(יז) אִם עוֹד רַבּוֹת בְּשָׁנִים. עַד הַיָּבֵל: לְפִיָּהֶן וְגו'. הַכֹּל כִּמּוֹ שֶׁפִּרְשְׁתִּי: (יז) לֹא יֵרְדּוּ בַּפֶּרֶךְ לְעֵינָיו. כְּלוֹמֵר, וְאַתָּה רוֹאֶה: (כ) וְאִם לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלָה. בְּאֵלָה הוּא נִגְאָל, וְאִינוּ נִגְאָל בְּשֵׁשׁ: הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ. הַגּוֹי חַיִּב בְּמִזְוֵנוֹת בָּנָיו: (כא) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. שְׁטָרֵי קוֹדֶם: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. כָּל הַמִּשְׁעָבָדִין מִלְּמַטָּה, כָּאֵלּוּ מִשְׁעָבָד מִלְּמַעְלָה: (כב) לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים. כִּנְגִיד זֶה הַנִּמְכָּר לַגּוֹי. שֶׁלֹּא יֹאמֵר 'הוֹאִיל וְרַבִּי מִגְלָה עֲרִיּוֹת, אֵף אֲנִי כְּמוֹתוֹ'; 'הוֹאִיל וְרַבִּי עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, אֵף אֲנִי כְּמוֹתוֹ'; 'הוֹאִיל וְרַבִּי מַחֲלֵל שַׁבָּת, אֵף אֲנִי כְּמוֹתוֹ'; לְכֹךְ נִאֲמָרוּ מִקְרָאוֹת הַלָּלוּ. וְאַף הַפְּרָשִׁיּוֹת הַלָּלוּ נִאֲמָרוּ עַל הַסֵּדֶר: בַּתְּחִלָּה הַזֹּהִיר עַל הַשְּׂבִיעִית; וְאִם חָמֵד

מִמּוֹן וְנִחְשָׁד עַל הַשְּׂבִיעִית, סוֹפּוֹ לְמִכָּר מִטְּלָטְלָיו, לְכֹךְ סָמַךְ לָהּ 'וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר וְגו'' (לעִיל פֶּסוּק א'), מֵה כְּתִיב בֵּיה? 'אוֹ קָנָה מִיַּד עֲמִיתְךָ', דְּבַר הַנִּקְנָה מִיַּד לֵיד; לֹא חָזַר בּוֹ, סוֹף מוֹכֵר אֶחָדָתוֹ; לֹא חָזַר בּוֹ, סוֹף מוֹכֵר אֶת בֵּיתוֹ; לֹא חָזַר בּוֹ, סוֹף לָוֶה בְּרִבִּית – כָּל אֵלּוּ הָאֲחֵרוֹנוֹת קִשּׁוֹת מִן הָרִאשׁוֹנוֹת; לֹא חָזַר בּוֹ, סוֹף מוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ; לֹא חָזַר בּוֹ, לֹא דִּיּוֹ לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא אֶפְלוֹ לְגוֹי: וְאַבֵּן מִשְׁפִּית. לְשׁוֹן כְּסוּי, כִּמּוֹ 'וְשִׁכְתִּי כְּפִי' (שְׁמוֹת כה:מג), שֶׁמִּכְסִּין הַקֶּרֶקַע בְּרִצְפַּת אֲבָנִים: לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ. אֶפְלוֹ לְשָׁמַיִם, לְפִי שֶׁהִשְׁתַּחֲוָה בְּפִשּׁוּט יָדָיו וְרַגְלָיו הֵיא, וְאַסְרָה תוֹרָה לַעֲשׂוֹת כֵּן חוּץ מִן הַמִּקְדָּשׁ: (כג) אֲנִי ה'. נִאֲמָן לְשִׁלָּם שְׂכָר:

מפתח סדרי התנך

הַפִּטְרָה הַסֵּדֶר. סֵדֶר כֹּא פּוֹתַח בַּמִּצְוָה לַחֲזוֹק אֶת מִי שֶׁבִּנְפִילָה לַחֲלִית וּלְהַחֲזִיק אֶת יָדוֹ וְכִי-יִמּוֹךְ אֲחִיק וּמִטָּה יָדוֹ עִמָּךְ וְהַחֲזִיקָה בּוֹ. הַפֶּסוּק הַפּוֹתַח אֶת הַהִפְטָרָה הוּא מְדַבְּרִי הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה (יג:מז) הַאֹמֵר שְׁחִיזוֹק זֶה הוּא הַבְּסִיס לַגְּאוּלָּה חֲזָקוֹ יָדָיו רַפּוֹת וּבְרַכָּיִם כְּשִׁלּוֹת אִמְצוֹ:

הַפֶּסוּק שֶׁנִּקְבַּע כְּרֹאשׁ סֵדֶר כֹּא הוּא הַמִּקּוֹר בַּתוֹרָה לַמַּעַלֵּת הַצִּדְקָה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר. עַל מִצְוֹת הַצִּדְקָה כּוֹתֵב הַרְמְבָּם: חֲכִיבִין אֲנוּ לְהַזְהִיר בְּמִצְוֹת צִדְקָה יוֹתֵר מִכָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה. שֶׁהַצִּדְקָה סִימָן לְצִדִּיק זֶרַע אֲבִרָהָם אֲבִינוּ ... שְׁמוֹנֶה מֵעֲלוֹת יֵשׁ בַּצִּדְקָה זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה. מַעְלָה גְּדוּלָּה שְׁאִין לְמַעְלָה מִמֶּנָּה זֶה הַמַּחֲזִיק בְּיַד יִשְׂרָאֵל שְׁמָךְ וְנוֹתֵן לוֹ מִתְּנָה אוֹ הַלְוָה אוֹ עוֹשֶׂה עִמּוֹ שְׁתַּפּוֹת אוֹ מַמְצִיא לוֹ מִלֵּאכָה כְּדִי לַחֲזוֹק אֶת יָדוֹ עַד שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְפָרִיּוֹת לְשָׂאֵל. וְעַל זֶה נִאֲמַר וְהַחֲזִיקָה בּוֹ גֵּר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עִמָּךְ כְּלוֹמֵר, הַחֲזוֹק בּוֹ עַד שֶׁלֹּא יִפֹּל וַיִּצְטָרֵךְ.

טַעֲוֹת הַחֲלוקָה הַזֹּרָה לְפָרְקִים: פֶּסוּק כֹּב סוֹמֵן בַּחֲלוקָה לְפָרְקִים כִּהְתַּחֲלַת פָּרֶק. שְׁנֵי הַפֶּסוּקִים הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁל הַפִּרְשָׁה הוֹצֵמָדוּ לַפְּתִיחַת פִּרְשַׁת בַּחֲזוֹקִתִּי. גַּם כֹּאֵן מִתְעַלֵּמַת חֲלוקָת הַפָּרְקִים מִהַפְּרָשִׁיּוֹת הַפְּתוּחוֹת וְהַסְתוּמוֹת הַמַּחֲלָקוֹת אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה לְפִי עֲנִיִּין וְתוֹכֵן. הַרְחַבְתִּי בְּנוֹשָׂא בְּסִדְרָתָא כִּי תִשָּׂא בְּעֵינֵין תִּיאוֹר חֲטָא הַעֲגַל בַּתּוֹרָה.

רִשִּׁי, שֶׁלֹּא הִכִּיר אֶת הַחֲלוקָה הַזֹּרָה לְפָרְקִים שֶׁנַּעֲרַכָּה עֲשֻׁרוֹת שָׁנִים לְאַחֵר פִּטְרִיתוֹ, מִסְבִּיר בַּפֶּסוּק כֹּב אֶת הַקֶּשֶׁר שֶׁל שְׁנֵי פֶסוּקִים אֵלּוּ לְפִרְשַׁת יְהוּדֵי שֶׁנִּמְכָּר לַעֲבָדוֹת לַגּוֹי עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁלֹּא יֹאמֵר 'הוֹאִיל וְרַבִּי מִגְלָה עֲרִיּוֹת, אֵף אֲנִי כְּמוֹתוֹ'; 'הוֹאִיל וְרַבִּי עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, אֵף אֲנִי כְּמוֹתוֹ'; 'הוֹאִיל וְרַבִּי מַחֲלֵל שַׁבָּת, אֵף אֲנִי כְּמוֹתוֹ'; לְכֹךְ נִאֲמָרוּ מִקְרָאוֹת הַלָּלוּ.

יח יד, טו וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: הִנֵּה חֲנַמְאֵל בֶּן־שָׁלֹם קָפָא
 דִּדְךָ בָּא אֵלֶיךָ לֵאמֹר קִנְה לְךָ אֶת־שָׂדֵי אֲשֶׁר בְּעִנְתּוֹת כִּי לְךָ
 טז מִשְׁפַּט הַגָּאֻלָּה לְקִנּוֹת: וַיָּבֹא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן־דָּדִי כַדְבַר יְהוָה
 אֶל־חֲצַר הַמְטָרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קִנְה נָא אֶת־שָׂדֵי אֲשֶׁר־בְּעִנְתּוֹת
 אֲשֶׁר | בְּאַרְץ בְּנֵי־מִן כִּי־לְךָ מִשְׁפַּט הִירָשָׁה וְלְךָ הַגָּאֻלָּה קִנְה־לְךָ
 יז וְאַדַּע כִּי דְבַר־יְהוָה הוּא: וְאָקְנָה אֶת־הַשָּׂדֶה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן־דָּדִי
 אֲשֶׁר בְּעִנְתּוֹת וְאֶשְׁקָלָהּ־לּוֹ אֶת־הַכֶּסֶף שְׁבַעַה שְׁקָלִים וַעֲשֶׂרָה
 יח הַכֶּסֶף: וְאָכְתָּב בְּסֵפֶר וְאַחֲתָם וְאַעֲד עֵדִים וְאֶשְׁקַל הַכֶּסֶף בְּמֵאזְנַיִם:
 יט וְאָקַח אֶת־סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת־הַחֲתוּם הַמְצֻנָּה וְהַחֲקִים וְאֶת־הַגְּלוּיִ:
 כ וְאַתָּן אֶת־הַסֵּפֶר הַמִּקְנָה אֶל־בְּרוּךְ בֶּן־נְרִיָּה בֶּן־מַחְסִיָּה לְעֵינִי
 חֲנַמְאֵל דָּדִי וְלְעֵינֵי הָעֵדִים הַכֹּתְבִים בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה לְעֵינִי
 כא כָּל־הַיְּהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצַר הַמְטָרָה: וְאַצִּוָּה אֶת בְּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם
 כב לֵאמֹר: כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹחַ אֶת־הַסֵּפֶרִים
 הָאֵלֶּה אֵת סֵפֶר הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֵת הַחֲתוּם וְאֵת סֵפֶר הַגְּלוּיִ הַזֶּה
 כג וְנָתַתֶּם בְּכָל־חֲרֹשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים: ׀ כִּי קָפָב
 כה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יִקְנוּ בָתִּים וְשָׂדוֹת וְכָרְמִים
 בְּאַרְץ הַזֹּאת: ׀
 כו וְאַתְּפִלֵּל אֶל־יְהוָה אַחֲרֵי תַתִּיל אֶת־סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶל־בְּרוּךְ בֶּן־נְרִיָּה קָפָג
 כז לֵאמֹר: אֵהָה אֲדֹנֵי יְהוָה הִנֵּה | אֵתְּהָ עָשִׂיתָ אֶת־הַשְּׂמִים וְאֵת־הָאָרֶץ
 כז בְּכַחַד הַגְּדוֹל וּבְזִרְעָה הַנְּטוּיָה לֹא־יִפְלֹא מִמֶּנּוּ כָל־דְּבָר: עָשָׂה חֹסֵד
 לְאֵלִפִּים וּמִשְׁלֹם עוֹן אֲבוֹת אֶל־חֵיק בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם הָאֵל הַגְּדוֹל
 כז הַגְּבוּר יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: גְּדֹל הַעֲצָה וְרַב הָעֲלִילָה אֲשֶׁר־עֵינֶיךָ
 פָּקַחוֹת עַל־כָּל־דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לָתֵת לְאִישׁ כְּדָרְכּוֹ וְכִפְרִי מַעַלְלָיו:
 כח אֲשֶׁר־שָׁמַתְּ אֹתוֹת וּמִפְתִּים בְּאַרְץ־מִצְרַיִם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וּבִישְׂרָאֵל
 כט וּבְאָדָם וַתַּעֲשֶׂה־לְךָ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה: וַתַּצֵּא אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בָּאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבִיד חֲזָקָה וּבְאֲזִרוֹעַ נְטוּיָה
 א ובְּמוֹרָא גְּדוֹל: וַתִּתֵּן לָהֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתָם
 ב לָתֵת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: וַיָּבֹאוּ וַיִּרְשׁוּ אֹתָהּ וְלֹא־שָׁמְעוּ
 בְּקוֹלְךָ [וּבַתּוֹרָתְךָ] לֹא־הָלְכוּ אֹתָם כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתָהּ לָהֶם
 ג לַעֲשׂוֹת לֹא עָשׂוּ וַתִּקְרָא אֹתָם אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת: הִנֵּה הַסְּלָלוֹת

בָּאוּ הָעִיר לְלִכְדָּהּ וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַכַּשְׂדִּים הַנִּלְחָמִים עָלֶיהָ מִפְּנֵי
 ד' הַחֶרֶב וְהָרָעָב וְהַדָּבָר וְאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ הָיָה וְהִנֵּנִי רֹאֶה: וְאַתָּה אִמְרַת
 אֵלֵי אֲדֹנָי יְהוֹה קִנְיַת-לֶךְ הַשָּׂדֶה בַּכֶּסֶף וְהָעֵד עֲדִים וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד
 ה' הַכַּשְׂדִּים: ׀ וַיְהִי דְבַר-יְהוֹה אֶל-יִרְמְיָהוּ קֹפֶד
 ו' לֵאמֹר: הִנֵּה אֲנִי יְהוֹה אֱלֹהֵי כָל-בָּשָׂר הַמִּמָּנִי יִפְלֹא כָל-דָּבָר: (הַפְרָשָׁה נִמְשַׁכֶּת)

למנהג התימנים: הפטרת סדרת בחר בספר ירמיה

סדר	פסוק	ולמנהג הספרדים והאשכנזים: היא הפטרת סדרת בחקתי	פרשה
ח	מֵא יְהוֹה עֲזִי וּמַעֲזִי וּמְנוּסִי בְּיוֹם צָרָה אֱלֹהֵי גִוִּים יִבְאוּ מֵאַפְסֵי-אָרֶץ צח	וְיֹאמְרוּ אֶד-שֶׁקֶר נִחַלּוּ אֲבוֹתֵינוּ הַכֹּל וְאִין-בָּם מוֹעִיל:	
	מִב,מג הַיַּעֲשֶׂה-לוֹ אָדָם אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא אֱלֹהִים: לְכֹן הִנְנִי מוֹדִיעִם	בַּפֶּעַם הַזֹּאת אוֹדִיעֶם אֶת-יָדֵי וְאֶת-גְּבוּרָתִי וַיִּדְעוּ כִּי-שְׁמִי	
מד	יְהוֹה: ׀ חֲטָאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בְּרִזָּל צט	מִה בַּצָּרָן שָׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל-לוּחַ לָפָם וּלְקִרְנוֹת מִזְבְּחוֹתֵיכֶם: כְּזֹכֶר	
	בְּנֵיהֶם מִזְבְּחוֹתָם וְאֲשֵׁרֵיהֶם עַל-עֵץ רַעֲנָן עַל גְּבַעוֹת הַגְּבוּהוֹת:	מז הָרָרִי בַשָּׂדֶה חִילָךְ כָּל-אוֹצְרוֹתֶיךָ לְבֹז אֶתְּךָ בְּחֲטָאת	
	מז בְּכָל-גְּבוּלֶיךָ: וְשִׁמְטָתָהּ וּבֶדֶךְ מִנְחָלָתָךְ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וְהַעֲבַדְתִּיךָ	אֶת-אֵיכֶיךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא-יִדְעָתָּ כִּי-אֲשֶׁר קִדַּחְתָּם בְּאִפִּי עַד-עוֹלָם	
מח	תוֹקֵד: ׀ כֹּה אָמַר יְהוֹה אֱרוֹר הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח ק	מט בְּאֵלִם וְשֵׁם בָּשָׂר זִרְעוּ וּמִן-יְהוֹה יִסּוּר לְבוֹ: וְהָיָה כְּעֶרְעֵר בַּעֲרָכָה	
	וְלֹא יִרְאֶה כִּי-יָבוֹא טוֹב וְשָׁכֵן חֲרָרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלַחָה וְלֹא	א' תִּשָּׁב: ׀ בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה וְהָיָה קא	
ט	יְהוֹה מִבְּטָחוֹ: וְהָיָה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל-מַיִם וְעַל-יּוֹבֵל יִשְׁלַח שָׁרְשָׁיו	ב' וְלֹא יִרָא [וְיִרְאֶה] כִּי-יָבֹא חֹם וְהָיָה עֲלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת בַּצָּרָתָהּ לֹא	
	ג יִדְאָג וְלֹא יִמָּשׁ מַעֲשׂוֹת פָּרִי: עֶקֶב הַלֵּב מָכַל וְאִנָּשׁ הוּא מִי יִדְעֶנּוּ:	ד' אֲנִי יְהוֹה חֲקֹר לֵב בַּחֲזָן כְּלִיּוֹת וְלִתֵּת לְאִישׁ כְּדֻרְכּוֹ [כְּדָרְכָיו] כַּפְרִי	
	ה מַעֲלָלָיו: ׀ קִרָּא דָּגֵל וְלֹא יִלָּד עֲשֶׂה עֲשֶׂר וְלֹא קב	ו' בְּמִשְׁפָּט בַּחֲצִי יָמוּ [יָמִין] יַעֲזִיבֵנוּ וּבְאַחֲרִיתוֹ יִהְיֶה נָבֵל: כִּסֵּא כְבוֹד	
	ז מָרוֹם מִרְאשׁוֹן מְקוֹם מְקֻדָּשָׁנוּ: מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל יְהוֹה כָּל-עֲזָבֶיךָ	ח יִבְשׁוּ יִסּוּרֵי [וְסוּרֵי] בָּאָרֶץ יִכְתְּבוּ כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם-חַיִּים	
	אֶת-יְהוֹה: ׀	ח רַפְּאֵנִי יְהוֹה וְאַרְפָּא הוֹשִׁיעֲנִי וְאַשְׁעָה כִּי תִהְלֹתִי אִתָּה: (פְּרָשָׁה קג נִמְשַׁכֶּת) קג	